

CO₂-PRESTATIELADDER

HANDREIKING AANBESTEDEN

Versie 3.1

30 SEPTEMBER 2021

INHOUD

	Voorwoord	3
	Inleiding	4
	Begrippenlijst	6
1	Maatschappelijk verantwoord inkopen en aanbesteden ____	7
1.1	Maatschappelijk verantwoord inkopen	7
1.2	Klimaatneutraal inkopen met de CO ₂ -Prestatieladder	8
2	De CO₂-Prestatieladder als aanbestedingsinstrument ____	9
2.1	In het kort: hoe werkt het?	9
2.2	Wettelijk kader voor het aanbesteden met BPKV-criterium CO ₂ -Prestatieladder	10
2.3	Hoe werkt het BPKV-criterium CO ₂ -Prestatieladder	12
2.4	Wat is het effect van de CO ₂ -Prestatieladder op projecten?	14
3	Hoe wordt de CO₂-Prestatieladder toegepast in aanbestedingen?	15
	Stap 1: Beleidskader aanbestedende dienst	17
	Stap 2: Afweging inzet CO ₂ Prestatieladder	18
	Stap 3: Voorbereiden van de aanbesteding	18
	Stap 4, 5, 6: Publicatie van de aanbesteding, inschrijving en gunning	20
	Stap 7: Het contract afsluiten	20
	Stap 8: Projectuitvoering	21
	Stap 9: Aantonen van het ambitieniveau	21
	Stap 10: Sanctie	22
4	Uitvoering van projecten met gunningvoordeel	23
4.1	Het projectdossier	23
4.2	Dialogoog bij uitvoering van projecten over CO ₂ -reductie ____	25
4.3	Stappenplan en tips voor een zinvolle dialoog	26
	Links naar relevante informatie	30
	Colofon	31
	Bijlage A: Tekst BPKV-criterium	32
	Bijlage B: Voorbeeld inschrijfformulier ambitieniveau ____	38

VOORWOORD

Beste lezer,

De CO₂-Prestatieladder, kortweg “de Ladder”, wordt al 12,5 jaar als inkoopinstrument ingezet door meer dan 150 aanbestedende diensten in Nederland. Mede door deze aanbestedingen in o.a. de infra en grond-, weg- en waterbouw (GWW), ICT, facilitaire dienstverlening, groenvoorziening en afvalsector zijn inmiddels ruim 1100 organisaties gecertificeerd voor de Ladder. Ook in België wordt de Ladder als inkoopinstrument gebruikt en SKAO onderzoekt de toepassing ervan in Europa als instrument voor ‘*the power of procurement*’.

Waar het **Handboek CO₂-Prestatieladder** [↗](#) het hart is van de CO₂-Prestatieladder als managementsysteem, is deze Handreiking Aanbesteden het hart van de CO₂-Prestatieladder als aanbestedingsinstrument. De eisen voor certificering en de manier van aanbesteden met de Ladder zijn altijd in ontwikkeling, zodat ze zoveel mogelijk aansluiten bij de praktijk, de behoeften van organisaties en het (klimaat) beleid. Daarom is deze Handreiking nu vernieuwd. In deze leidraad leest u hoe u op een effectieve manier de Ladder inzet bij aanbestedingen.

Als u als organisatie wilt starten met het toepassen van de CO₂-Prestatieladder in aanbestedingen, vindt u in deze Handreiking de overwegingen waarom, wanneer en hoe u de Ladder in kunt zetten als BPKV-criterium. Als u al langer de CO₂-Prestatieladder gebruikt als aanbestedingsinstrument, frist deze vernieuwde handreiking uw kennis op en biedt de Dialoog (paragraaf 4.2) mogelijk een interessante toevoeging voor nóg meer impact op uw project.

Ik wens u veel succes met het toepassen van de ‘power of procurement’ om samen te werken aan reductie van CO₂-uitstoot.

Met vriendelijke groet,

Annemiek Lauwerijssen
Manager Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

INLEIDING

Deze Handreiking Aanbesteden 3.1 is hét document voor inkopers om te gebruiken als u het BPKV (Beste Prijs Kwaliteit Verhouding) criterium CO₂-Prestatieladder bij uw inkoop of aanbesteding toe wilt passen. Hoofdstuk 2 beschrijft hoe toepassing van de CO₂-Prestatieladder in aanbestedingen werkt en in hoofdstuk 3 vindt u een aantal overzichtelijke stappen hoe een aanbestedende dienst het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder in een aanbesteding kan opnemen. Daarnaast geeft hoofdstuk 4 inzicht in de doorwerking van de CO₂-Prestatieladder bij de uitvoering van projecten en hoe u daar als aanbestedende dienst gebruik van kunt maken, bijvoorbeeld de toepassing van de dialoog op projecten en het projectdossier.

AANLEIDING

Een directe aanleiding voor het vernieuwen van deze Handreiking is de publicatie van **Handboek 3.1** [\[link\]](#) (juni 2020)¹. Hiermee heeft er voor bedrijven én aanbestedende diensten een belangrijke doorontwikkeling van de norm plaatsgevonden: op verschillende manieren zijn de eisen voor bedrijven op projecten verduidelijkt en verscherpt. De impact, maatregelen en voortgang van CO₂-reductie op projecten worden hierdoor voor iedereen beter zichtbaar. Zo is het nu voor alle gecertificeerde bedrijven verplicht om voor alle projecten die met de CO₂-Prestatieladder gegund zijn een projectdossier aan te leggen met daarin o.a. een planning en monitor van de voortgang van CO₂-reductie op projectniveau. Deze ontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder past goed bij de verdere professionalisering van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI): aanbestedende diensten willen niet alleen met MVI sturen en belonen op duurzaamheid, maar men wil ook weten wat de impact is.

BELANGRIJKSTE WIJZIGINGEN

SKAO werkt al enige tijd met stakeholders zoals aanbestedende diensten en bedrijven aan het verbeteren van het onderscheidend vermogen van de CO₂-Prestatieladder. Een van de producten die de afgelopen tijd is ontwikkeld, is de Dialoog tussen opdrachtgever en opdrachtnemer tijdens de uitvoering van projecten. De Dialoog is in de praktijk door verschillende bedrijven en aanbestedende diensten getoetst. De aanpak Dialoog staat beschreven in Hoofdstuk 4.

---

¹ Handboek 3.1 CO₂-Prestatieladder is de norm waarin de eisen en voorwaarden staan voor certificaathouders om een CO₂-Prestatieladdercertificaat te behalen en behouden. De wijze van aanbesteden met de Ladder en de BPKV-criteria CO₂-Prestatieladder, staan in deze Handreiking Aanbesteden (voor aanbestedende diensten).

TOEPASSING VAN DEZE HANDREIKING

De wijze van aanbesteden met de CO₂-Prestatieladder is door de publicatie van Handboek 3.1 niet gewijzigd. Het BPKV-criterium versie 3.1 bevat eisen die gesteld worden aan het aan te besteden project. Deze eisen passen bij de eisen uit de norm (Handboek 3.1) op basis waarvan een organisatie een CO₂-bewust Certificaat kan halen. Het Handboek is leidend voor de uitleg van de begrippen die zowel in het BPKV-criterium als bij certificering van de organisatie een rol spelen.

De in deze Handreiking beschreven methodiek kan toegepast worden in Europese aanbestedingen en aanbestedingen op grond van het Aanbestedingsreglement Werken 2016 (ARW 2016), door publieke opdrachtgevers en speciale sectorbedrijven. De Handreiking Aanbesteden versie 3.1 is getoetst en vastgesteld door de Adviesraad Aanbesteden van SKAO, bestaande uit aanbestedingsdeskundigen van een aantal aanbestedende diensten. De Handreiking is bedoeld voor gebruik van de Ladder in aanbestedingen binnen de Nederlandse context.

Het eigenlijke BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder is opgenomen in Bijlage A, inclusief een verwijzing naar het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1.

BEGRIPPENLIJST

Het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1 bevat een uitgebreide lijst met definities van gebruikte termen. Hieronder staan de in dit document veel gebruikte termen, aangevuld met enkele andere definities die relevant zijn voor het aanbesteden met de Ladder:

- **Aanbestedende dienst** (art 1.1 Aanbestedingswet 2012): de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of een publiekrechtelijke instelling dan wel een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen. NB: In deze handreiking wordt de aanbestedende dienst ook wel aangeduid als opdrachtgever.
- **Aanbieder**: een aanbieder is een organisatie die werken, diensten en of leveringen aanbiedt. De organisatie (*aanbestedende dienst*) koopt (verwerft) werken, diensten en of leveringen van aanbieders. NB: In deze handreiking wordt de aanbieder ook wel aangeduid als inschrijver of opdrachtnemer.
- **CO₂-bewust Certificaat**: door een daartoe erkende LadderCI afgegeven document waaruit het gerechtvaardigd vertrouwen blijkt dat het managementsysteem voor het CO₂-bewust handelen van een organisatie voldoet aan de eisen voor het op het certificaat vermelde niveau van de CO₂-Prestatieladder.
- **Keten**: een keten is gedefinieerd als een bepaalde lijn van aanvoerende en afnemende bedrijven en organisaties.
- **LadderCI**: de LadderCI is een certificerende instelling die geaccrediteerd is voor de CO₂-Prestatieladder. Een overzicht van geaccrediteerde LadderCI's is [hier](#) te vinden.
- **Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)**: het, naast de prijs van de producten, diensten of werken ook meewegen van de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten.
- **Projecten**: een project kan zijn een bouwproject op een bouwplaats, een onderhoudscontract, een advies- en ontwerpcontract, of een levering van goederen en diensten.
- **Projectdossier**: een projectdossier is een dossier van één project met daarin opgenomen de onderbouwing van de invulling van de eisen van de CO₂-Prestatieladder voor het specifieke project.
- **Projecten waarop CO₂-gerelateerd gunningvoordeel verkregen is**: dit zijn de projecten van een organisatie waarbij de CO₂-Prestatieladder een rol heeft gespeeld in de aanbesteding. Hierbij is het niet relevant of het gunningvoordeel wel of niet doorslaggevend is geweest bij het verkrijgen van de opdracht, of op welke manier de CO₂-Prestatieladder in de aanbesteding is gevraagd.
- **Projectverklaring**: een verklaring of bij uitvoering van het project voldaan is aan de eisen van het criterium behorend bij het aangeboden ambitieniveau. De projectverklaring dient te worden afgegeven door een onafhankelijke Certificerende Instelling (CI) die geaccrediteerd is als LadderCI.

1

MAAT- SCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN EN AANBESTEDEN

1.1

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een effectieve manier om CO₂-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te helpen reduceren, om een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren en om misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens (Nationaal plan MVI, 2021). Op de website van [PIANOo](#) vindt u meer informatie over o.a. het Nationaal plan MVI, de MVI-thema's en -criteria en CO₂-beprijzing. Met de CO₂-Prestatieladder als inkoopinstrument kan een aanbestedende dienst haar ambities ten aanzien van CO₂-reductie vertalen in een concrete strategie om te sturen op energieverbruik en CO₂-reductie van bedrijven, hun projecten en de (materiaal)ketens. De Ladder kan hiermee invulling geven aan de MVI-thema's klimaat, milieu en circulair materiaalgebruik.

INKOPEN MET IMPACT EN DE POWER OF PROCUREMENT

Uit onderzoek van het RIVM ([RIVM](#), 2021) is gebleken dat overheden in Nederland jaarlijks bij elkaar voor 85 miljard euro inkopen. Dit onderzoek laat ook zien welke sectoren de meeste impact op het klimaat hebben: de bouw, maar ook commerciële diensten, transport en de inkoop van energie. Aanbestedende diensten kunnen significante invloed hebben op de markt door de omvang van hun inkoopvolume en het aandeel dat ze in bepaalde sectoren en productgroepen hebben. Door deze invloed te richten op het tegengaan van CO₂-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik, kunnen aanbestedende diensten bedrijven, sectoren en materiaalketens in beweging brengen. Dit positieve effect op de markt noemen we de *power of procurement*.

PRACTICE WHAT YOU PREACH

Steeds meer aanbestedende diensten kiezen ervoor om ook zelf een CO₂-bewust Certificaat te halen. Certificering op de Ladder is door de Rijksoverheid als best practice benoemd voor het formuleren van verscherpte (MVO én MVI) doelstellingen en ambities, en voor het regelmatig monitoren van de voortgang hierop. Certificering op de Ladder brengt binnen organisaties meer focus, bewustwording en draagvlak voor CO₂-reductie. Het zorgt ervoor dat duurzaamheid en CO₂-reductie in toenemende mate indicatoren zijn in de algemene bedrijfsvoering en bij het opdrachtgeverschap. Het kan ook een opstap zijn om aan de slag te gaan met CO₂-beprijzing. Kijk voor meer informatie over de 'gecertificeerde overheid' op de [website](#) van SKAO.

Het gecertificeerd zijn van aanbestedende diensten op de CO₂-Prestatieladder is geen voorwaarde voor het toepassen van het aanbestedingsinstrument en wordt in deze Handreiking Aanbesteden niet verder toegelicht.

1.2

KLIMAATNEUTRAAL INKOPEN MET DE CO₂-PRESTATIELADDER

De CO₂-Prestatieladder is een MVI-instrument dat gericht stuurt op reductie van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van bedrijven, hun projecten en *supply chains* (ketens). De Ladder kan in alle productcategorieën gebruikt worden om te sturen op CO₂, klimaat, milieu, energie en circulariteit. Steeds vaker wordt de Ladder toegepast in productgroepen waar de CO₂-impact relatief groot is, denk hierbij aan o.a. Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW), ICT, facilitaire dienstverlening, groenvoorziening, afvalsector en ook aan sectoren als de zorgsector.

Wanneer een aanbestedende dienst in een bepaalde sector of regio met de Ladder gaat aanbesteden heeft dat een direct effect op de markt. Kijk [hier](#) voor recente voorbeelden van CO₂-Prestatieladderprojecten.

Enkele voordelen van inkopen met de CO₂-Prestatieladder:

- **Robuust en betrouwbaar** De CO₂-Prestatieladder bestaat inmiddels 12,5 jaar en is met 150 aanbestedende diensten en ruim 1100 gecertificeerde organisaties, hét grootste duurzaam inkoopinstrument van Nederland. Het instrument sluit aan bij de Europese aanbestedingsrichtlijnen en is al bij honderden projecten succesvol ingezet.
- **Gebruiksvriendelijk voor inkopers** De prestaties waar bedrijven aan moeten voldoen voor het BPKV-criterium worden door externe partijen getoetst en geborgd. Een eigen toetsing van de aanbestedende dienst is hierdoor overbodig.
- **Effectief en wetenschappelijk bewezen** Inkopen met de Ladder brengt bedrijven en markten in beweging om CO₂ te reduceren. **Onderzoek** [toont](#) daarnaast aan dat gecertificeerde organisaties gemiddeld twee keer zo snel reduceren als het Nederlands gemiddelde.
- **Stimuleert en beloont** Door het gunningvoordeel worden bedrijven op een positieve manier gestimuleerd om serieus en structureel werk te maken van CO₂-reductie.

2

DE CO₂-PRESTATIE-LADDER ALS AANBESTEDINGS-INSTRUMENT

2.1

IN HET KORT: HOE WERKT HET?

De CO₂-Prestatieladder bestaat uit:

- Het **aanbestedingsinstrument** met het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. Dit heeft 5 verschillende ambitieniveaus voor CO₂-management bij projecten, en daagt organisaties uit om binnen het kader van een project CO₂-reductie te realiseren.
- Het **certificeringsschema** CO₂-Prestatieladder. Op basis van dit schema kunnen organisaties een CO₂-managementsysteem implementeren. Ook dit heeft 5 verschillende niveaus die met het CO₂-bewust Certificaat als bewijs gecertificeerd kunnen worden.

De kern van het gebruik van de CO₂-Prestatieladder in aanbestedingen is dat door toepassing van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder aanbieders gunningvoordeel krijgen voor CO₂-reductie op projectniveau. Dit kan op twee manieren worden aangetoond (zie voor uitwerking in detail Hoofdstuk 3, stap 3):

- **MOGELIJKHEID 1** De aanbieder toont specifiek op projectniveau met een *projectverklaring* aan dat ze (projectspecifiek) voldoet aan het ambitieniveau (en onderliggende niveaus) waarmee ze heeft ingeschreven;
- **MOGELIJKHEID 2** De aanbieder beschikt over een *CO₂-bewust Certificaat*. Het CO₂-bewust Certificaat is een bewijs van certificering op basis van Handboek 3.1 CO₂-Prestatieladder. Hiermee toont de aanbieder aan dat de gehele organisatie CO₂-bewust handelt, ook in de projecten die de organisatie uitvoert, waarbij de niveaus van het certificaat en van het BPKV-criterium vergelijkbaar zijn.

Bij een aanbesteding met het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder is het hebben of behalen van een CO₂-bewust Certificaat geen vereiste, maar een manier om aan het BPKV-criterium te voldoen.

In beide gevallen moet de aanbieder binnen een jaar na gunning en vervolgens jaarlijks, gedurende de looptijd van het project, aantonen dat het voldoet aan het BPKV-criterium. Bij kortlopende projecten moet bij oplevering van het project aangetoond worden dat voldaan is aan het BPKV-criterium.

Als het aanbestedingsinstrument in een bepaalde sector vaak wordt ingezet is het voor marktpartijen in die sector efficiënter om zich als organisatie te laten certificeren. Hiermee worden marktpartijen gestimuleerd om structureel en continu bezig te zijn met CO₂-reductie in hun bedrijfsvoering, projecten en (op niveau 4 en 5) ook in de keten met andere opdrachtgevers, onderaannemers en materialen. Gecertificeerde organisaties werken dus aan continue verbetering van hun CO₂-managementsysteem en aan reductie van hun CO₂-footprint, ook binnen hun projecten.

Het grote voordeel van aanbesteden met de CO₂-Prestatieladder voor de aanbestedende dienst is dat de prestatie van een bedrijf om te voldoen aan het BPKV-criterium door een externe partij wordt getoetst en geborgd. Een eigen toetsing van het criterium in de uitvoering van het project is hierdoor overbodig. Het is echter wel aan te bevelen om bij uitvoering van het project als opdrachtgever in gesprek te gaan met de opdrachtnemer over de stappen die de opdrachtnemer neemt om in het project CO₂ te reduceren. Mogelijk zijn er ook verdergaande reductiemogelijkheden die een opdrachtnemer alleen niet kan doorvoeren. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan bij het onderdeel Dialoog.

2.2

WETTELIJK KADER VOOR HET AANBESTEDEN MET BPKV-CRITERIUM CO₂-PRESTATIELADDER

EUROPESE AANBESTEDINGSRICHTLIJNEN EN NEDERLANDSE AANBESTEDINGSWET

De wettelijk kaders voor aanbestedingen met BPKV zijn de Europese aanbestedingsrichtlijnen (Richtlijn 2014/25/EU voor het gunnen van overheidsopdrachten of Richtlijn 2014/24/EU voor het gunnen van opdrachten water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten van het Europees Parlement en de Raad). Deze richtlijnen zijn opgenomen in de Nederlandse Aanbestedingswet 2012 zoals voor het laatst gewijzigd bij wet op 18 april 2019. In de richtlijn van 2014 werd het begrip EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving) aangepast naar "Inschrijving met de beste prijs-kwaliteitsverhouding": BPKV. De in deze Handreiking beschreven wijze van aanbesteden met het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder is juridisch getoetst en in lijn met de Europese aanbestedingsrichtlijnen en de Aanbestedingswet.

DE CO₂-PRESTATIELADDER ALS GUNNINGCRITERIUM

Aanbestedingsdocumenten kennen verschillende soorten criteria en eisen. Zie ook de [website van PIANOo](#) . Het aanbestedingsinstrument CO₂-Prestatieladder is bedoeld om ingezet te worden als BPKV-gunningscriterium in aanbestedingen (zie kadertekst). Het instrument werkt als een positieve stimulans door het belonen en stimuleren van CO₂-reductie met gunningvoordeel. Dit is vaak effectiever dan straffen of verplichten om bedrijven, medewerkers en sectoren in beweging te krijgen. Het is sterk aanbevolen om niet af te wijken van de hier beschreven toepassing.

CO₂-PRESTATIELADDER IS NIET GESCHIKT ALS GESCHIKTHEIDSEIS OF SELECTIECRITERIUM

Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Het hanteren van een certificaat als geschiktheids criterium of selectie criterium heeft tot gevolg dat partijen zonder het gevraagde (niveau van het) certificaat niet kunnen meedoen resp. minder kans hebben om geselecteerd te worden. Dit werkt discriminerend voor bijvoorbeeld buitenlandse partijen of kleine bedrijven. Aanbestedingsrechtelijk gezien is dit niet toegestaan. Dit uitgangspunt geldt voor alle aanbestedingen: Europees, Nationaal, en onderhands. Bij kleine opdrachten is een dergelijke geschiktheidseis net zo goed discriminerend. Bij onderhandse opdrachten vindt sowieso geen nadere selectie plaats.
- De implementatie van de CO₂-Prestatieladder binnen een organisatie kost tijd en moeite. In de meeste situaties zal het disproportioneel zijn om van een organisatie te eisen dat, voorafgaand aan de inschrijving op een specifiek project, de gehele organisatie gecertificeerd dient te worden. Een dergelijke eis is niet redelijk voor een project wat slechts een (klein) deel van de omzet van de organisatie zal vormen. Aanbestedingsrechtelijk gezien is er dan onvoldoende verband tussen de eis en het voorwerp van de opdracht. Ook om die reden is een dergelijke eis als geschiktheids criterium of selectie criterium niet toegestaan.

Als een aanbieder beschikt over het CO₂-bewust Certificaat zegt dit niet alleen iets over de bedrijfsvoering van een organisatie, maar ook over de opdrachten die een organisatie uitvoert. In het Handboek van de CO₂-Prestatieladder staan expliciet eisen voor projecten die door middel van een aanbesteding aan de organisatie zijn gegund. Daarmee wordt het onderwerp van de gunning *onderdeel* van het (behouden van het) CO₂-bewust certificaat en moet een gecertificeerd bedrijf het project zo inrichten dat het aan de eisen voldoet. Deze eisen voor projecten zijn uiteraard ook onderdeel van de audit die jaarlijks bij de organisatie wordt uitgevoerd in het kader van het CO₂-bewust Certificaat.

In een aanbesteding kunnen meerdere BPKV-criteria naast elkaar gebruikt worden. Naast de inzet van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder kunnen ook andere criteria, gericht op duurzaamheid, ingezet worden. Veel gebruikt zijn de Maatschappelijk Verantwoord Inkopen-criteria (MVI-criteria) en de Milieu Kosten Indicator (MKI). Hiermee kan de aanbestedende dienst inhoudelijke prestatie-eisen stellen aan het gehele project of aan specifieke onderdelen van een aanbesteding.

HOE WERKT HET BPKV-CRITERIUM CO₂-PRESTATIELADDER

Bij aanbesteden op basis van beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV) definieert de opdrachtgever een kwaliteitscriterium dat apart wordt gewaardeerd en waarmee inschrijvers zich kunnen onderscheiden. Bijlage A bevat het standaard BPKV-Criterium voor de CO₂-Prestatieladder om in de aanbesteding over te nemen. Hiermee stimuleert de opdrachtgever de inschrijver tot een gestructureerde aanpak van CO₂-reductie en weegt dit mee bij de gunningbeslissing.

Het BPKV-criterium heeft verschillende ambitieniveaus. Deze ambitieniveaus onderscheiden zich door de ambitie in het project met betrekking tot de feitelijke CO₂-reductie, alsook door de volwassenheid waarmee het managementsysteem van het project functioneert om dit te borgen. De opdrachtnemer moet het gekozen ambitieniveau tijdens de uitvoering van het project concreet maken.

RELATIE TUSSEN BPKV-AMBITIENIVEAUS EN CO₂-PRESTATIELADDERNIVEAUS

Bij aanbestedingen met de CO₂-Prestatieladder moet de aanbestedende dienst gebruik maken van het BPKV-criterium met subcriteria op verschillende ambitieniveaus. Deze subcriteria en ambitieniveaus corresponderen met de eisen en verschillende niveaus van de CO₂-Prestatieladder (zie Figuur 1) die beschreven zijn in het Handboek CO₂-Prestatieladder.

BPKV-AMBITIENIVEAUS		LADDERNIVEAUS
Ambitieniveau 1	↔	CO ₂ -bewust Certificaat niveau 1
Ambitieniveau 2	↔	CO ₂ -bewust Certificaat niveau 2
Ambitieniveau 3	↔	CO ₂ -bewust Certificaat niveau 3
Ambitieniveau 4	↔	CO ₂ -bewust Certificaat niveau 4
Ambitieniveau 5	↔	CO ₂ -bewust Certificaat niveau 5

Figuur 1 Relatie tussen BPKV-ambitieniveaus en CO₂-Prestatieladderniveaus

Bij inschrijving op een aanbesteding kiest de aanbieder op welk ambitieniveau hij wil inschrijven en toont gedurende de uitvoering van het project aan dat hij voldoet aan de eisen van het gekozen ambitieniveau.

Het volledige BPKV-criterium inclusief de ambitieniveaus is te vinden in **Bijlage A**.

HET GUNNINGVOORDEEL

De aanbestedende dienst waardeert het ambitieniveau als een kwalitatief onderdeel van de inschrijving in het kader van de beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV). Ook bepaalt zij de hoogte van het gunningvoordeel voor de verschillende ambitieniveaus en beschrijft dit in de aanbestedingsdocumenten. De aanbieder kiest bij inschrijving een ambitieniveau en het daarbij behorende gunningvoordeel.

De aanbestedende dienst bepaalt ook de waarderingsstaffel (de hoogte van het gunningvoordeel per ambitieniveau) en de wijze waarop dit berekend wordt. Dit moet opgenomen worden in de aanbestedingsdocumenten. Hiermee wordt duidelijk hoe dit voordeel zich verhoudt tot de waardering van andere kwalitatieve elementen (BPKV-criteria) van de inschrijving.

Advies is om aan ieder aangeboden ambitieniveau een gunningvoordeel te koppelen, uitgedrukt in een percentage van de inschrijfprijs of in een vast bedrag, dat (fictief) in mindering wordt gebracht op de inschrijvingsom (het principe van gunnen op waarde).

De verdeling van die geldswaarden hoeft niet altijd lineair te zijn; eventueel kan aan hogere niveaus (bijvoorbeeld 4 en 5) een naar verhouding groter gunningvoordeel worden gegeven, vanwege de grotere inspanningen die aanbieders moeten doen om op de hogere niveaus een certificaat te behalen. Als de CO₂-Prestatieladder nog relatief onbekend is in een markt kan de aanbestedende dienst kiezen om de Ladder te introduceren door in de eerste aanbestedingen niveau 3, 4 en 5 eenzelfde gunningvoordeel te geven. Na verloop van tijd, als marktpartijen bekend zijn met de Ladder, kunnen niveau 4 en 5 dan een groter gunningvoordeel krijgen.

Voorbeeld waarderingsstaffel: Aanbesteding met een geschatte waarde van 1 miljoen euro

BPKV-AMBITIENIVEAUS	FICTIEVE KORTING OP DE INSCHRIJFPRIJS
Ambitieniveau 1	€10.000 (1%)
Ambitieniveau 2	€20.000 (2%)
Ambitieniveau 3	€30.000 (3%)
Ambitieniveau 4	€50.000 (5%)
Ambitieniveau 5	€80.000 (8%)

Het bij de inschrijving aangeboden ambitieniveau wordt (inclusief de onderliggende niveaus) bij gunning uitdrukkelijk onderdeel van het contract.

VOLDOEN AAN GUNNINGSCRITE RIUM MET PROJECTVERKLARING OF CO₂-BEWUST CERTIFICAAT

De aanbieder moet bij uitvoering van het project voldoen aan het gekozen ambitieniveau. Dit kan projectspecifiek door middel van een projectverklaring of met behulp van het CO₂-bewust Certificaat.

Bij een aanbesteding met het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder is het behalen van een CO₂-bewust Certificaat geen vereiste, maar één van de manieren om aan te tonen dat het aangeboden ambitieniveau wordt gehaald.

2.4

WAT IS HET EFFECT VAN DE CO₂-PRESTATIELADDER OP PROJECTEN?

De inzet van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder draagt ertoe bij dat er op projecten CO₂ gereduceerd wordt en dat organisaties beloond kunnen worden voor hun ambities bij de gunning van een project.

Als de CO₂-Prestatieladder als aanbestedingsinstrument is gebruikt bij een project betekent dit dat de opdrachtnemer moet voldoen aan een aantal eisen bij de uitvoering van het project. Hierbij is het *niet* relevant of het gunningvoordeel wel of niet doorslaggevend is geweest bij het verkrijgen van de opdracht.

De eisen aan het project verschillen per ambitieniveau van de Ladder, en hebben betrekking op:

- Door de opdrachtnemer zelf te definiëren reductiedoelstellingen;
- Bijbehorende maatregelen;
- Het creëren van inzicht in de CO₂-footprint;
- Communicatie over CO₂-reductie, intern en met de opdrachtgever.

De exacte eisen per ambitieniveau zijn uitgewerkt in bijlage A. Op niveau 3 richten de eisen zich met name op de inzet van materieel, transport en personenvervoer. Op niveau 4 of 5 worden ook de CO₂-impact van materialen, onderaannemers en andere keteneffecten meegenomen.

3

HOE WORDT DE CO₂-PRESTATIE-LADDER TOEGEPAST IN AANBESTEDINGEN?

DE BELANGRIJKSTE STAPPEN VOOR HET TOEPASSEN VAN DE CO₂-PRESTATIELADDER IN AANBESTEDINGEN ZIJN ALS VOLGT:

—
BELEID
—

1 BELEIDSKADER AANBESTEDENDE DIENST

Stel een ambitie- en beleidskader op, gericht op CO₂-reductie.

2 AFWEGING INZET CO₂-PRESTATIELADDER

Maak per aanbesteding een afweging of de inzet van de CO₂-Prestatieladder zinvol is voor het specifieke project.

↓

AANBESTEDING

3 VOORBEREIDEN VAN DE AANBESTEDING

Bereid de aanbesteding met inzet van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder voor, neem de betreffende teksten op in de aanbestedingsstukken en bepaal de hoogte van het gunningvoordeel.

4 PUBLICATIE VAN DE AANBESTEDING

Publiceer de aanbesteding met het gunningscriterium CO₂-Prestatieladder en geef hierbij aan dat er wordt gestuurd en beloond op CO₂-reductie.

5 INSCHRIJVING

Ontvang de inschrijvingen. Inschrijvers geven hierbij het ambitieniveau op dat zij in het project gaan realiseren. Op het moment van inschrijven hoeven bedrijven nog niet in bezit te zijn van een CO₂-bewust Certificaaf of projectverklaring.

6 GUNNING

Beoordeel de inschrijvingen en weeg hierbij het gunningvoordeel mee. Het aangegeven ambitieniveau correspondeert met de hoogte van het gunningvoordeel. Gun het project aan de inschrijver met de Beste Prijs Kwaliteit Verhouding.

7 CONTRACT AFSLUITEN

Sluit het contract af met de winnende inschrijver. Het door de inschrijver aangeboden ambitieniveau is onderdeel van het contract en moet gerealiseerd worden.

UITVOERING

8 PROJECTUITVOERING

De opdrachtnemer voert het project uit. Hij richt het project in zodat hij voldoet aan de eisen van het ambitieniveau en houdt hiertoe een projectdossier bij. Eventueel voeren opdrachtgever en opdrachtnemer een dialoog over CO₂-reductie in het project. Het projectdossier en de dialoog staan toegelicht in hoofdstuk 4.

9 AANTONEN VAN HET AMBITIENIVEAU

Neem de *projectverklaring* of een *CO₂-bewust Certificaaf* in ontvangst waarmee de opdrachtnemer aantoont dat aan het afgesproken ambitieniveau is voldaan. Bij langlopende projecten moet de opdrachtnemer binnen één jaar na gunning aantonen dat het afgesproken ambitieniveau gerealiseerd is en vervolgens gedurende de looptijd van het project is vastgehouden. Bij projecten met een looptijd korter dan één jaar moet bij oplevering voldaan worden aan het afgesproken ambitieniveau. De beoordeling van het ambitieniveau ligt in beide gevallen bij een externe en onafhankelijke partij: een Certificerende Instelling.

10 SANCTIE

Leg in geval een bedrijf geen bewijs kan overleggen de sanctieregeling op die in de aanbestedingsstukken zijn bepaald.

Stap 1

BELEIDSKADER AANBESTEDENDE DIENST

Idealiter heeft uw organisatie 1) een ambitie om CO₂ te reduceren; 2) een beleidsdoelstelling waarin de ambitie gekoppeld wordt aan concrete doelen en 3) een strategie hoe de organisatie deze doelen gaat bereiken. De CO₂-Prestatieladder kan daarbij structureel onderdeel vormen van uw MVI-beleid en -strategie. Dit geeft concrete invulling aan de ambitie om CO₂ te reduceren en schept duidelijkheid zowel intern als voor de markt. Het toepassen van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder vraagt om een inspanning en investering van de inschrijvende bedrijven. Als de Ladder de ene keer wel, en de andere keer niet wordt ingezet bij bepaalde inkoopcategorieën, dan is het voor inschrijvers onduidelijk of zij de investeringen terug kunnen verdienen.

Vervolgens kunt u een afweging te maken bij welke aanbestedingen inzet van de Ladder zinvol is. Het helpt hierbij om globaal inzicht te hebben in de spend (uitgaven) van de organisatie en de klimaatimpact per inkoopcategorie. Bij deze afweging spelen onder meer de volgende aspecten een rol:

- Inkoopvolume in de betreffende inkoopcategorie;
- Omvang en CO₂-uitstoot van de sector en van het specifieke project;
- De mogelijkheden van de inschrijvers om de uitstoot bij uitvoering van het project te beïnvloeden;
- De bekendheid van de markt met de CO₂-Prestatieladder²;
- De frequentie van (soortgelijke) aanbestedingen.

Op basis van dit afwegingskader kan de organisatie bepalen bij welke type aanbestedingen het BPKV-criterium ingezet zal worden en dit intern en extern communiceren. Hiermee geeft u aan marktpartijen zekerheid over de wijze waarop aanbestedingen in de markt worden gezet.

Aanbeveling: Marktpartijen hebben tijd nodig om zich kunnen voorbereiden op het gebruik van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. Als uw organisatie de keuze heeft gemaakt om het BPKV-criterium in bepaalde aanbestedingen toe te gaan passen is het aan te raden dit ruim van tevoren te communiceren met potentiële aanbieders.

---

² Geïnteresseerd welke organisaties allemaal al gecertificeerd zijn? Kijk op de pagina <https://www.co2-prestatieladder.nl/nl/certificaathouders> voor een actuele stand van zaken.

Stap 2

AFWEGING INZET CO₂ PRESTATIELADDER

Maak per project een afweging over de toepassing van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder op basis van het beleidskader en het bijbehorende afwegingskader.

Stap 3

VOORBEREIDEN VAN DE AANBESTEDING

Leg in de aanbestedingsstukken de volgende zaken vast:

1. Voeg de tekst van het BPKV-criterium (zie bijlage A) onverkort toe als bijlage bij de aanbesteding;
2. Omschrijf het gunningvoordeel, inclusief een waarderingsstaffel (zie ook paragraaf 2.3.2) voor de verschillende ambitieniveaus;
3. Leg bij de toelichting op het BPKV-criterium de volgende spelregels vast:
  - a. De inschrijver moet bij inschrijving een keuze maken tussen volledig projectspecifiek aantonen met een projectverklaring, of volledig aantonen met het CO₂-bewust Certificaat. Bij een keuze voor projectspecifiek aantonen op een bepaald niveau, dan geldt die keuze ook voor alle onderliggende niveaus; een gemengde bewijsvoering is niet mogelijk.
  - b. De inschrijver moet bij inschrijving aangeven op welk ambitieniveau het project zal worden uitgevoerd.
  - c. Dit ambitieniveau moet binnen een jaar na gunning aangetoond worden door middel van een projectverklaring dan wel een CO₂-bewust Certificaat op het aangegeven ambitieniveau. Bij een langere looptijd moet opdrachtnemer gedurende de looptijd van het project vervolgens jaarlijks aantonen dat bij de uitvoering van het project is voldaan aan het aangeboden ambitieniveau en de onderliggende niveaus. Indien een project een kortere looptijd heeft dan één jaar, moet de opdrachtnemer bij oplevering aantonen dat voldaan is aan het overeengekomen ambitieniveau van het BPKV-criterium.
  - d. Het aantonen van het ambitieniveau kan op twee manieren:

MOGELIJKHEID 1 Indien een inschrijver projectspecifiek met een projectverklaring het ambitieniveau wil aantonen dan geldt het volgende:

- De bewijslast dat aan het aangeboden ambitieniveau van het BPKV-criterium wordt voldaan ligt bij de opdrachtnemer, deze bewijslast bestaat uit een projectdossier en een projectverklaring van een certificerende instelling, waarin staat dat voldaan wordt aan het aangeboden ambitieniveau, inclusief alle onderliggende niveaus, van het BPKV-criterium;
- Het BPKV-criterium moet worden geborgd in het door de opdrachtnemer gebruikte managementsysteem van het project;
- Op basis van het projectdossier en borging in het managementsysteem van het project laat de opdrachtnemer een Certificerende Instelling (CI) toetsen of er voldaan is aan het BPKV-criterium;

- De opdrachtnemer toont aan dat de CI geaccrediteerd is voor certificering op het niveau van het laddercertificaat dat correspondeert met het aangeboden ambitieniveau en dat de persoon die de toetsing uitvoert namens de CI aantoonbaar ervaring heeft met certificeringen van bedrijven op het niveau van het laddercertificaat dat correspondeert met het aangeboden ambitieniveau;
- De toetsing door de CI vindt binnen één jaar na opdrachtverlening en vervolgens jaarlijks plaats, gedurende de uitvoering van het project; bij een project met een looptijd korter dan één jaar dient de toetsing door de CI plaats te vinden vóór oplevering van het project;
- Al bij inschrijving op de aanbesteding moet de inschrijver aangeven welke CI de toetsing zal uitvoeren;
- Als de opdrachtnemer beschikt over een CO₂-bewust Certificaat op een lager ambitieniveau kan de organisatie de bewijslast deels baseren op informatie uit het managementsysteem behorende bij het CO₂-bewust Certificaat. Het bewijs moet echter nadrukkelijk projectspecifiek worden geleverd voor het aangeboden ambitieniveau inclusief alle onderliggende niveaus, een gemengde bewijsvoering is niet mogelijk;
- In het geval de opdrachtnemer niet projectspecifiek kan aantonen aan het aangeboden ambitieniveau (inclusief alle onderliggende niveaus) te voldoen, zal de aanbestedende dienst een sanctie opleggen die groter is dan het bij inschrijving genoten gunningvoordeel.

MOGELIJKHEID 2 Indien een inschrijver het ambitieniveau wil aantonen met behulp van het CO₂-bewust Certificaat dan geldt het volgende:

- De opdrachtnemer zal binnen een jaar en vervolgens tijdens de volledige uitvoeringsduur van het project aantoonbaar over een certificaat op minimaal het contractueel vereiste niveau moeten beschikken (zie ook paragraaf 6.1.2 van het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1);
- Indien een project een kortere looptijd heeft dan één jaar, moet de opdrachtnemer bij oplevering aantoonbaar over een certificaat op minimaal het contractueel vereiste niveau beschikken;
- Als een organisatie de intentie heeft om middels een CO₂-bewust Certificaat de prestatie aan te tonen, maar daarin gedurende de uitvoering van het project niet in slaagt, dan is projectspecifiek aantonen alleen nog mogelijk als vooraf bij inschrijving de CI is genoemd die de toetsing zal verrichten;
- Eventueel kan de opdrachtnemer gebruik maken van een certificaat met een hoger ambitieniveau. Om aan de eisen van het certificaat te voldoen zal het project zelf dan ook op het hogere niveau (van het certificaat) moeten worden uitgevoerd. Dit wordt beoordeeld door de CI bij de ladderbeoordeling;
- In het geval dat een combinatie van bedrijven wil inschrijven en daarbij gebruik wil maken van CO₂-bewust Certificaten, dan is – van alle organisaties in de combinatie – de organisatie met het laagste niveau op de CO₂-Prestatieladder bepalend voor het ambitieniveau waarmee de combinatie kan inschrijven. Als een van de partijen niet met een CO₂-bewust Certificaat kan aantonen aan het aangeboden ambitieniveau te voldoen, of als de combinatie op een hoger niveau wil inschrijven dan de organisatie met het laagste niveau mogelijk maakt, dan kan geen gebruik gemaakt worden van CO₂-bewust Certificaten en zal het ambitieniveau inclusief alle onderliggende niveaus projectspecifiek moeten worden aangetoond.

- e. Als het aangeboden ambitieniveau niet tijdig aangetoond kan worden zal een sanctie worden opgelegd, deze sanctie is omschreven in de sanctieparagraaf van de aanbestedingsstukken en dient opgenomen te worden in het contract (zie ook paragraaf 3.8).
- f. De opdrachtgever kan in de aanbestedingsstukken opnemen dat de opdrachtgever inzage krijgt in het projectdossier (zie ook paragraaf 4.1).
- g. De opdrachtgever kan in de aanbestedingsstukken opnemen dat de opdrachtgever gedurende de uitvoering van het project een actieve dialoog met de opdrachtnemer wil voeren over verdere CO₂-reductiemogelijkheden (zie ook paragraaf 4.2).

Stap 4, 5, 6

PUBLICATIE VAN DE AANBESTEDING, INSCHRIJVING EN GUNNING

Doorloop de stappen publicatie, inschrijving en gunning. Deze stappen verlopen op dezelfde wijze als bij andere aanbestedingen. Bij inschrijving geeft de inschrijver aan op welk niveau van het BPKV-criterium hij zich committeert, bijvoorbeeld via een apart formulier (zie bijlage B). Bij de beoordeling van de inschrijvingen weegt u het aangeboden ambitieniveau mee in de gunning. De inschrijver hoeft nog geen projectverklaring of CO₂-bewust Certificaat te overleggen, deze inhoudelijke beoordeling vindt plaats bij stap 9.

Stap 7

HET CONTRACT AFSLUITEN

Neem bij gunning het door de inschrijver aangeboden ambitieniveau op als contracteis in het contract. Leg hierbij de volgende zaken vast:

- De wijze waarop het ambitieniveau kan worden aangetoond: met een projectverklaring, of met een CO₂-bewust Certificaat van tenminste het aangegeven niveau, inclusief ook de onderliggende niveaus.
- De termijn waarbinnen de inschrijver het ambitieniveau moet aantonen.
  - Bij een lang lopend project moet de inschrijver binnen één jaar na gunning het ambitieniveau aantonen, en vervolgens jaarlijks een nieuwe projectverklaring overleggen. Het CO₂-bewust Certificaat moet geldig zijn gedurende de hele looptijd van het project.
  - Bij een looptijd korter dan één jaar moet de inschrijver het ambitieniveau aantonen bij oplevering van het project.
- Omschrijf in de sanctieparagraaf dat u een sanctie zult opleggen als de inschrijver het aangeboden ambitieniveau niet tijdig kan aantonen.

Stap 8

PROJECTUITVOERING

Nu start de uitvoering van het project. Als CO₂-Prestatieladder een rol heeft gespeeld bij de aanbesteding, moet de opdrachtnemer voldoen aan een aantal eisen die hij projectspecifiek moet invullen. Met een projectdossier onderbouwt de opdrachtnemer deze eisen en legt hij de uitvoering hiervan administratief vast. Als opdrachtgever hoeft u deze eisen niet zelf inhoudelijk te controleren. U kunt echter wel naar het projectdossier vragen, zodat u op de hoogte bent van de maatregelen die er in het project worden genomen.

Ook kunt u in gesprek gaan met de opdrachtnemer over de stappen die hij neemt om in het project CO₂ te reduceren. Dit noemen we de Dialoog. Mogelijk zijn er verdergaande reductiemaatregelen die u in samenwerking met de opdrachtnemer kunt realiseren. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op het projectdossier en de Dialoog.

Stap 9

AANTONEN VAN HET AMBITIENIVEAU

Neem de *projectverklaring* of een *CO₂-bewust Certificaat* in ontvangst waarmee de opdrachtnemer aantoont dat aan het afgesproken ambitieniveau is voldaan. Hierbij geldt de termijn zoals vermeld in het contract.

De *projectverklaring* is een verklaring opgesteld door een onafhankelijke Certificerende Instelling (CI) die geaccrediteerd is als LadderCI. Deze CI bezoekt het project en beoordeelt of bij de uitvoering van het project voldaan is aan de eisen van het criterium behorend bij het aangeboden ambitieniveau en geeft daarover een verklaring af.

Het *CO₂-bewust Certificaat* is een organisatiecertificaat op basis van het Handboek CO₂-Prestatieladder. Heeft een organisatie een CO₂-bewust Certificaat op een bepaald niveau dan geldt dat als voldoende bewijs dat de organisatie bij de uitvoering van projecten op het aangeboden ambitieniveau voldoet aan de eisen c.q. het BPKV-criterium. Hiermee toont de organisatie aan dat de gehele organisatie CO₂-bewust handelt, ook in de projecten die het uitvoert, op een niveau dat vergelijkbaar is met het BPKV-criterium.

AANDACHTSPUNTEN BIJ STAP 9

- **Aanmelden website SKAO** Als het CO₂-bewust Certificaat door een gecertificeerde organisatie in een project wordt gebruikt om het ambitieniveau aan te tonen, dan is deze organisatie verplicht om het project aan te melden op de website van SKAO. Aangemelde projecten zijn steekproefsgewijs onderdeel van de jaarlijkse Ladderaudit door een LadderCI. De jaarlijkse audit is nodig voor het behoud van het CO₂-bewust Certificaat. Bij het gebruik van het CO₂-bewust Certificaat wordt dus niet elk project getoetst, maar wel kan elk project in aanmerking komen voor toetsing.

- **Geen gemengde bewijslast** Aantonen van het gunningscriterium is óf projectspecifiek, of middels een CO₂-bewust certificaat. Gezien de onderlinge consistentie van de criteria c.q. eisen (enerzijds binnen het BPKV-criterium, anderzijds binnen het certificeringsschema), biedt een gemengde bewijsvoering onvoldoende zekerheid of er aan de contractuele verplichtingen wordt voldaan en is dus niet mogelijk.
- **Vraag naar CI** Als een organisatie de intentie heeft om met een CO₂-bewust Certificaat de prestatie aan te tonen, maar daarin niet slaagt, dan is projectspecifiek aantonen alleen nog mogelijk als vooraf de CI is genoemd die de toetsing zal verrichten. Het is daarom aanbevolen om alle inschrijvende organisaties bij inschrijving expliciet te vragen naar de CI. Een lijst met CI's die geaccrediteerd zijn om audits uit te voeren in het kader van de CO₂-Prestatieladder is [hier](#) te vinden.

OVERGANGSREGELING

Inkopers kunnen tot 2022 twee versies van certificaten als bewijsvoering van aanbestedingen tegenkomen: een certificaat op basis van Handboek versie 3.0 of die op basis van Handboek versie 3.1. Organisaties kunnen vanaf 22 juni 2020 een versie 3.1 certificaat halen. Er is een overgangperiode van 6 maanden vastgesteld. Dit betekent dat vanaf 23 december 2020 alle organisaties conform de nieuwe norm een certificaat moeten halen. Omdat elke organisatie jaarlijks wordt geaudit, betekent dit dat er (in theorie) tot 22 december 2021 versie 3.0 certificaten in omloop kunnen zijn. SKAO adviseert inkopers om de certificaten op basis van Handboek 3.0 en 3.1 in deze periode als gelijkwaardig te beschouwen.

Stap 10

SANCTIE

In de aanbestedingsdocumenten heeft u vastgelegd welke consequenties het heeft als de inschrijver niet kan voldoen aan de contractuele eisen. U moet daarin de voorwaarden, aard en omvang van de sanctie benoemen. Advies is een sanctie op te nemen die groter is dan het bij inschrijving genoten gunningvoordeel. Voor het bepalen van de hoogte van de sanctie berekent u het verschil tussen de in de aanbestedingsprocedure toegekende kwaliteitswaarde op het BPKV-criterium en de uiteindelijk gerealiseerde kwaliteitswaarde, te vermenigvuldigen met een factor (bijvoorbeeld 1,5).

VOORBEELD

Het ambitieniveau 5 heeft bij inschrijving een kwaliteitswaarde opgeleverd van € 50.000, maar is door de opdrachtnemer niet gerealiseerd. Hij overhandigt een CO₂-bewust Certificaat niveau 3, waaraan een kwaliteitswaarde van € 30.000 is gekoppeld. De hoogte van de sanctie wordt dan 1,5 x (€ 50.000 – € 30.000) = € 30.000.

4

UITVOERING VAN PROJECTEN MET GUNNING- VOORDEEL

Bij een project waarbij de CO₂-Prestatieladder een rol heeft gespeeld in de aanbesteding, dient de opdrachtnemer te voldoen aan een aantal eisen, die projectspecifiek ingevuld moeten worden. Hiervoor is de term 'projectdossier' geïntroduceerd. Als opdrachtgever hoeft u deze eisen niet te controleren, u kunt echter wel naar het projectdossier vragen, zodat u op de hoogte bent van de maatregelen die er in het project worden genomen (zie paragraaf 4.1). Ook kunt u in gesprek gaan met de opdrachtnemer over de stappen die deze neemt om in het project CO₂ te reduceren. Dit noemen we de Dialoog (zie paragraaf 4.2). Mogelijk zijn er ook verdergaande reductiemogelijkheden in een project die een opdrachtnemer alleen niet kan doorvoeren.

4.1

HET PROJECTDOSSIER

De opdrachtnemer moet bij projecten waarop CO₂-gerelateerd gunningvoordeel verkregen is altijd een projectdossier bijhouden. Dit geldt dus zowel in gevallen waarbij het ambitieniveau projectspecifiek met een projectverklaring wordt aangetoond, als wanneer hiervoor gebruik gemaakt wordt van het CO₂-bewust Certificaat.

PROJECTDOSSIER BIJ GEBRUIK CO₂-BEWUST CERTIFICAAT

Binnen de certificeringssystematiek van de Ladder heeft elk project dat met CO₂-gerelateerd gunningvoordeel verkregen is, een aparte status in de norm. Dit betekent dat de opdrachtnemer een aantal specifieke eisen van de Ladder met betrekking tot de emissie-inventaris, reductiemaatregelen en communicatie, projectspecifiek met documenten moet onderbouwen. In het projectdossier kan de uitvoerder van de opdracht de documenten verzamelen die de werking van de CO₂-Prestatieladder binnen het project zichtbaar maken. Het projectdossier is opgenomen in het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1 en weergegeven in onderstaand kader, met verwijzingen naar de eisen uit het Handboek.

PROJECTDOSSIER BIJ GEBRUIK PROJECTVERKLARING

Ook als projectspecifiek met een projectverklaring wordt voldaan aan het BPKV-criterium moet een opdrachtnemer een projectdossier bijhouden. Hierin worden alle documenten verzameld die nodig zijn om het afgesproken BPKV-ambitieniveau te onderbouwen.

GEBRUIK VAN HET PROJECTDOSSIER

Het projectdossier geeft inzicht in de emissies van een project en in de maatregelen die een opdrachtnemer in het project doorvoert ten aanzien van CO₂-reductie. De opdrachtgever kan (onderdelen van) het projectdossier opvragen. Omdat het CO₂-ambitieniveau in principe onder een externe controle valt, is het overhandigen van het projectdossier aan de opdrachtgever niet standaard. Als u inzage wilt in het projectdossier, is het advies om dit al in de aanbestedingsstukken vast te leggen.

ONDERDELEN VAN HET PROJECTDOSSIER (IN HET KADER VAN HET CO₂-BEWUST CERTIFICAAT³):

- Inzicht: energiestromen en emissie-inventaris van het project (eis 1.A.1, 2.A.1, 2.A.3 en 3.A.1):
  - Dit kan een projectspecifiek 'uittreksel' zijn van actuele emissie-inventaris van de organisatie of een zelfstandige emissie-inventaris van het project;
  - Controle of de te verwachten en meest materiële emissies van het project afwijken van die van de organisatie als geheel.
- Reductie: overzicht van reductiemaatregelen (eis 2.B.1, 2.B.2, 3.B en 4.B.2):
  - Lijst van CO₂-reductiemaatregelen voor de organisatie en haar projecten, dit kan de uitdraai van de Maatregellijst zijn, eventueel met aanvullingen;
  - De maatregelen van deze lijst die de organisatie in dit specifieke project wil toepassen, inclusief planning en een projectspecifieke onderbouwing;
  - Andere maatregelen die alleen voor dit specifieke project van toepassing zijn;
  - Voortgang implementatie maatregelen op het project.
- Transparantie (eis 2.C.2, 2.C.3 en 3.C):
  - Communicatieplan, verantwoordelijken op project voor CO₂-reductie;
  - Externe belanghebbenden;
  - Interne communicatie: projectoverleg;
  - Externe communicatie: overleg met opdrachtgever.

Bovenstaande documentatie dient tevens als onderbouwing voor eis 2.B.4 (de doelstellingen en maatregelen onderschreven door hoger management).

---

³ Het projectdossier bij gebruik van een projectverklaring bevat dezelfde onderdelen, maar de invulling wijkt op details af omdat er dan geen sprake is van een CO₂-managementsysteem op organisatieniveau waarvan de emissie-inventaris of reductiemaatregelen kunnen worden afgeleid.

Het projectdossier is eventueel ook bruikbaar voor de verantwoording van specifieke afspraken m.b.t. de milieuprestatie in een project. Bijvoorbeeld voor de verantwoording van de MKI-waarde als daar gunningvoordeel voor is gegeven of over de inzet van specifiek materieel of brandstoffen. Hierover moeten dan in het contract afspraken worden vastgelegd.

TOEKOMSTBEELD:

SKAO werkt aan een beveiligde omgeving met pagina's van specifieke projecten die met CO₂-gerelateerd gunningvoordeel gegund zijn. Deze pagina's kunnen worden gevuld door de uitvoerder van het project met (onderdelen van) het projectdossier en kan toegankelijk gemaakt worden voor de CI in het kader van de Ladderaudit. Ook de aanbestedende dienst kan als opdrachtgever, met toestemming van de opdrachtnemer, toegang krijgen tot deze projectpagina. Op deze manier kan de opdrachtgever inzicht krijgen in de CO₂-reductiemaatregelen en CO₂-footprint van het project.

4.2

DIALOOG BIJ UITVOERING VAN PROJECTEN OVER CO₂-REDUCTIE

De toepassing van de CO₂-Prestatieladder als aanbestedingsinstrument beperkt zich niet alleen tot de aanbesteding en gunning van een project. Door actieve samenwerking tussen opdrachtgever én opdrachtnemer bij de uitvoering van een project, ontstaat meer inzicht en zijn verdergaande reductiemaatregelen mogelijk. Een manier om meer impact uit het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder te halen is het voeren van een dialoog tijdens de uitvoeringsfase over CO₂-reductie en energiebesparing. Het projectdossier vormt het vertrekpunt voor deze dialoog.

LET OP Het voeren van een dialoog is vrijwillig en geen standaard onderdeel van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. Door actief samen met de opdrachtnemer na te denken over verdergaande reductiemogelijkheden kan meer CO₂-reductie gerealiseerd worden.

Met het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder wordt binnen het project het principe van continue verbetering geïntroduceerd, gericht op CO₂-reductie. Het betekent voor opdrachtnemers dat zij een projectdossier bijhouden met onder meer een emissie-inventaris van het project en een overzicht van reductiemaatregelen. Een dialoog zorgt ervoor dat wat er in het kader van de Ladder op het project gebeurt, zichtbaarder wordt voor de opdrachtgever en dat de opdrachtgever en opdrachtnemer kunnen samenwerken om eventuele knelpunten en verdergaande maatregelen te identificeren.

INZETTEN VAN DE DIALOOG

Op dit moment hebben de meeste opdrachtgevers en opdrachtnemers nog weinig of geen ervaring met het voeren van een dialoog over CO₂-ambitie. Het is voor iedere opdrachtgever aan te bevelen om eerst ervaring op te doen in enkele pilotprojecten. Deze projecten kunnen dan gebruikt worden om het voeren van de dialoog intern goed te organiseren.

INITIATIEF TOT DIALOOG

Het initiatief tot het voeren van een dialoog kan zowel bij de opdrachtgever als bij de opdrachtnemer liggen. Het organiseren van of deelnemen aan een dialoog is geen verplichting. Als de opdrachtgever een dialoog wil voeren bij uitvoering over CO₂-ambitie is het aan te raden om dit al in de aanbestedingsstukken aan te kondigen, zeker bij grote, langlopende projecten. De opdrachtgever kan aangeven dat hij de informatie uit het projectdossier zal opvragen, als basis voor de dialoog. Ook een opdrachtnemer kan het initiatief nemen, bijvoorbeeld als hij in een project kansen ziet die alleen gerealiseerd kunnen worden met medewerking van de opdrachtgever.

WELKE PERSONEN VOEREN DE DIALOOG?

Bij het voeren van een dialoog zijn in ieder geval de projectleiders van zowel opdrachtgever als opdrachtnemer aanwezig. Zonder hen heeft een dialoog geen zin. Afhankelijk van de omvang en complexiteit van het project kunnen zij zich laten ondersteunen door projectmedewerkers en/of duurzaamheidsspecialisten uit de organisatie.

SCOPE VAN DE DIALOOG

De dialoog is niet bedoeld om te controleren of een bedrijf in het project voldoet aan het BPKV-criterium (projectspecifiek) of aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Deze beoordeling vindt immers plaats door de CI. De dialoog is vooral bedoeld om maatregelen zichtbaar te maken en gezamenlijk te kijken of er bij de uitvoering van het project aanvullende mogelijkheden zijn voor CO₂-reductie.

4.3

STAPPENPLAN EN TIPS VOOR EEN ZINVOLLE DIALOOG

In deze paragraaf staan zes tips die kunnen helpen bij het voeren van een zinvolle dialoog over CO₂-reductie tijdens de uitvoering van het project.

1. MAAK DE ROL VAN DE CO₂-PRESTATIELADDER IN DE UITVOERING ZICHTBAAR

De dialoog biedt kans voor zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer om kennis uit te wisselen over CO₂-reductie. Spreek bijvoorbeeld af dat de dialoog plaatsvindt op het bouwterrein, zodat ter plekke zichtbaar wordt wat er op het werk gebeurt.

2. GEBRUIK HET PROJECTDOSSIER DAT EEN OPDRACHTNEMER MOET BIJHOUDEN

De basis voor een zinvolle dialoog is het projectdossier, uitgebreid vermeld in paragraaf 4.1. De opdrachtgever mag er in de dialoog vanuit gaan dat deze administratie bij de opdrachtnemer op orde is en kan bijvoorbeeld vragen stellen over de genomen maatregelen op het project en de bereikte (of verwachte) reducties. Bij grote, langlopende projecten is het aan te bevelen om in de aanbesteding de wens op te nemen om een dialoog te voeren en aan te geven dat informatie uit het projectdossier bijvoorbeeld jaarlijks zal worden opgevraagd. Het opvragen van deze

informatie is een extra prikkel voor de opdrachtnemer om de informatievoorziening met betrekking tot CO₂-reductie gestructureerd in te richten.

3. DENK NA OVER DE VORM EN FREQUENTIE VAN DE DIALOOG

De vorm en frequentie van een dialoog is afhankelijk van het type, de duur en omvang van het project. Voor een klein, kortlopend project kan het een eenmalig overleg zijn, aansluitend op een regulier projectoverleg. Voor grote langlopende projecten kan het een jaarlijks terugkerend overleg zijn, waarbij in de eerste dialoog (kort na de gunning) wordt vastgelegd op welke momenten het in het project zinvol is om een dialoog te houden. Wat een klein of groot project is, verschilt per opdrachtgever. Relevant hierbij is om niet alleen naar de financiële omvang te kijken maar ook naar de omvang van de CO₂-emissie of het energiegebruik in een project. Voor deze projecten kan de dialoog als volgt worden gevoerd:

Projecten op bestekbasis of onderhoudsprojecten

- klein: één dialoog kort na gunning, aansluitend op regulier projectoverleg
- groot: eerste dialoog kort na gunning in aparte bijeenkomst; bij langere looptijd daarna één keer per jaar, op basis van vastgestelde agenda

Projecten op basis van een functioneel ontwerp

- klein: eenmaal dialoog vóór vaststelling ontwerp, aansluitend op regulier projectoverleg
- groot: eerste dialoog vóór vaststelling ontwerp, in aparte bijeenkomst; bij langere looptijd daarna één keer per jaar, op basis van vastgestelde agenda

Project op basis van DB(F)M-contract

- ontwerp- en realisatiefase: eerste dialoog vóór vaststelling ontwerp, in aparte bijeenkomst; bij langere looptijd daarna één keer per jaar, op basis van vastgestelde agenda
- beheerfase: vernieuwen dialoogagenda kort na ingang beheerfase, in aparte bijeenkomst; daarna één keer per jaar, op basis van vastgestelde agenda

4. BIED RUIMTE VOOR AANPASSINGEN IN HET PROJECT

Het voeren van een dialoog heeft alleen meerwaarde als er ruimte is om zaken tijdens de uitvoering van het project anders of slimmer aan te pakken. De opdrachtgever moet hier wel voor openstaan. Het gaat hierbij om twee typen aanpassingen:

1. Aanpassingen die binnen de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer vallen. Een ambitieuze opdrachtnemer is altijd bezig zijn eigen processen (inzet van machines, keuze van brandstof, keuze van leveranciers et cetera) te verbeteren en te optimaliseren. Afhankelijk van het type contract kan ook het ontwerp zelf of de integratie van andere functies onder de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer vallen. Voor dergelijke aanpassingen is geen toestemming van een opdrachtgever nodig. In het kader van de dialoog kan de opdrachtnemer deze inspanningen wel zichtbaar willen maken. Ook kan het voor een specifieke maatregel nodig zijn dat de opdrachtgever helpt bij de realisatie.
2. Aanpassingen die alleen mogelijk zijn als opdrachtgever ermee instemt:
  - Wijzigingen binnen de scope van een project. Een opdrachtnemer kan verbeteringen voorstellen die reducties opleveren, bijvoorbeeld in het ontwerp, de planning of door afstemming met andere projecten.
  - Wijzigingen die buiten de directe scope van een opdracht vallen. Bij onderhoudsprojecten kunnen bijvoorbeeld reductiemogelijkheden ontstaan door het vervroegd vervangen van installaties en bij realisatieprojecten kunnen kansen liggen voor opwekking van duurzame energie. Dergelijke maatregelen vallen meestal niet binnen de scope van een opdracht, maar kunnen wel significante reducties opleveren.

Het is zinvol om al voorafgaand aan de aanbesteding na te denken over de ruimte voor wijzigingen en over de eventuele financiering van maatregelen die extra CO₂-reductie opleveren. Dit kan bijvoorbeeld door in de aanbesteding (en het contract) naar een kansendossier te vragen of een clause op te nemen over het indienen van verbeter- en investeringsvoorstellen. In een eerste dialoog kort na gunning kunnen beide partijen bespreken op welke wijze zij hier verder invulling aan willen geven.

Door randvoorwaarden of belemmeringen in het project kunnen waarschijnlijk niet alle kansen of verbetervoorstellen worden uitgevoerd. Voor de opdrachtgever en opdrachtnemer is het belangrijk om te weten welke randvoorwaarden en belemmeringen dit zijn en om hier lessen uit te trekken. Zo kan daarmee in volgende projecten rekening mee worden gehouden.

5. STEL EEN AGENDA OP VOOR DE DIALOOG

De informatie uit het projectdossier vormt de basis voor de dialoog. Daarnaast is het zinvol, vooral bij grotere projecten, om te kijken naar mogelijkheden om bredere duurzaamheidsdoelstellingen te (helpen) realiseren. Denk bijvoorbeeld aan (wederzijdse) reductiestrategieën in het kader van de CO₂-Prestatieladder of sectordoelstellingen. Voor langlopende projecten kunnen de partijen dit in een eerste overleg verkennen en een agenda met speerpunten vaststellen voor de volgende dialooggesprekken. Een dialoogagenda kan er als volgt uitzien:

Alle projecten (groot en klein)

- bespreken van het projectdossier dat in het kader van de CO₂-Prestatieladder is opgesteld;

- bespreken van mogelijke kansen en belemmeringen voor verdergaande reductiemaatregelen en energiebesparing, zowel in het ontwerp, door duurzaam materiaalgebruik, door gebruik van alternatieve brandstoffen, door opwekking van duurzame energie als door een slimme bouwlogistiek.

Uitbreiding van de agenda voor grote projecten

Andere mogelijke onderwerpen:

- prioriteiten voor emissiereductie, innovatieve mogelijkheden, keten- of sectorinitiatieven, bijdrage aan transitiepaden klimaatneutraal en circulair inkopen;
- specifieke afspraken over de milieuprestaties binnen het project, indien dit in de aanbesteding is bepaald.

Agenda bij vervolgesprekken

- bespreken van voortgang, op basis van het projectdossier en startgesprek;
- relevante nieuwe ontwikkelingen.

De kennis die de opdrachtgever in een dialoog opdoet, levert waardevolle input op voor volgende projecten. Ook kan het aanleiding zijn om in gesprek te gaan met bedrijven over belemmeringen die in meerdere projecten spelen.

6. ALS EEN DIALOOG TEGENVALT

Een dialoog kan tegenvallen. Bijvoorbeeld omdat blijkt dat een opdrachtnemer weinig maatregelen in het specifieke project neemt of omdat de opdrachtgever vindt dat de doorvertaling van de Laddereisen naar het project onvoldoende heeft plaatsgevonden. Als uit de dialoog de indruk ontstaat dat de prestaties van de opdrachtnemer tegenvallen of dat de opdrachtnemer zijn zaken niet op orde heeft, kan de opdrachtgever dit natuurlijk intern laten meewegen in een prestatiebeoordeling. Ook kan de opdrachtgever hiervan melding maken bij de projectleider van de opdrachtnemer en, als dit bij meerdere projecten het geval blijkt te zijn, ook op bedrijfsniveau (bijvoorbeeld in een regulier overleg met de directie).

LINKS NAAR RELEVANTE INFORMATIE

Handboek 3.1 [↗](#)

FAQ [↗](#) aanbesteden met de ladder

Lijst [↗](#) van geaccrediteerde LadderCI's

Lijst [↗](#) van gecertificeerde organisaties

Informatie PIANOo [↗](#) over geschiktheidseisen en selectiecriteria

Informatie [↗](#) over certificering op de Ladder door overheden

Leden [↗](#) van de Adviesraad Aanbesteden

CONTACT MET SKAO

Zuilenstraat 7a
3512 NA Utrecht
+31 (0)30 711 68 00
info@skao.nl

COLOFON

Deze Handreiking Aanbesteden is opgesteld door SKAO en afgestemd met de Adviesraad Aanbesteden.

DISCLAIMER

Opdrachtgevers zijn zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop zij aanbestedingen opzetten en daarbinnen gebruik maken van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. Daarbij dienen zij rekening te houden met de geldende wet- en regelgeving omtrent aanbestedingen.

Aanbestedingsprocedures kunnen complex zijn en vertegenwoordigen vaak grote financiële belangen, zowel van opdrachtgevers als van de inschrijvende partijen. Bij onduidelijkheden in aanbestedingsdocumenten lopen alle betrokken partijen financiële en juridische risico's. Wat in de ene situatie werkt, kan in een andere situatie problemen opleveren. Wij raden u aan te controleren of u over de laatste versie van dit document beschikt. Ook raden wij u aan (juridisch) advies in te winnen over de inpassing van het BPKV-criterium in specifieke aanbestedingen. SKAO is niet aansprakelijk voor problemen die eventueel voortvloeien uit het toepassen van het BPKV-criterium in aanbestedingen.

VERSIEBEHEER

Dit document 'Handreiking Aanbesteden Versie 3.1' vervangt de Handreiking Aanbesteden Versie 3.0. en het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder 3.1. Inhoudelijk is het BPKV-criterium niet gewijzigd ten opzichte van het eerder gepubliceerde document BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder 3.1.

Ga altijd na of u over de laatste versie van dit document beschikt. Kijk hiervoor op de website van SKAO (www.skao.nl).

A

TEKST BPKV- CRITERIUM

In de tabellen op de volgende pagina's staat het standaard BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. De begrippen die gehanteerd worden in dit BPKV-criterium, worden uitgelegd in het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1.

Het **Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1** is bepalend voor de uitleg van het BPKV-criterium CO₂-Prestatieladder. Voor de toepassing van het BPKV-criterium is het Handboek maatgevend met betrekking tot de uitleg van de in onderstaande tabellen gehanteerde begrippen en normen.

Een organisatie die zich op een bepaald niveau wil laten certificeren, zal uiteraard aan alle eisen van het Handboek moeten voldoen. Maar een organisatie die alleen voor een specifiek project wil aantonen dat hij bij de uitvoering van het project aan een bepaald niveau heeft voldaan, heeft het Handboek alleen nodig voor de uitleg van de in onderstaande tabellen gehanteerde begrippen en normen. In de formuleringen van het standaard BPKV-criterium is daarmee al rekening gehouden, omdat deze formuleringen uitgaan van het *project*, en niet van de hele organisatie.

Voor opname van het BPKV-criterium in een aanbesteding dient de tabellen in deze bijlage integraal te worden overgenomen in de aanbestedingsstukken, inclusief verwijzing naar het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1.

AMBITIENIVEAUS

In het kader van een aanbesteding op basis van beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV) worden de volgende vijf niveaus onderkend:

CO ₂ -AMBITIENIVEAU 1					
	Aspect	Subcriteria	Aspect	Subcriteria	
1A	Energie-verbruik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificatie en analyse van te verwachten en werkelijke energiestromen van het project heeft plaats gevonden. 2. Alle te verwachten en werkelijke energiestromen van het project zijn aantoonbaar in kaart gebracht. 3. Deze lijst wordt gedurende de looptijd van het project regelmatig opgevolgd en actueel gehouden. 	1B	Energie-reductie	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer onderzoekt aantoonbaar de mogelijkheden het energieverbruik te reduceren van het project. 2. De opdrachtnemer maakt een verslag van een onafhankelijke interne controle voor het project.
1C	Communicatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer communiceert aantoonbaar intern op ad hoc basis over het energiereductie beleid van het project. 2. De opdrachtnemer communiceert aantoonbaar extern op ad hoc basis over het energiereductiebeleid van het project. 	1D	CO ₂ -reductie initiatieven	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer toont aan op de hoogte te zijn van sector- en/of keteninitiatieven op het gebied van CO₂-reductie die relevant zijn voor het project. 2. De opdrachtnemer kent de sector- en keteninitiatieven en hun relevantie voor het project en bespreekt deze in het managementoverleg.

CO₂-AMBITIENIVEAU 2

	Aspect	Subcriteria		Aspect	Subcriteria
2A	Energie- verbruik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alle te verwachten en werkelijke energiestromen van het project worden kwantitatief in kaart gebracht. 2. De lijst is volledig en wordt gedurende de looptijd van het project aantoonbaar regelmatig opgevolgd en actueel gehouden. 3. De opdrachtnemer maakt een energiebeoordeling voor het project. 	2B	Energie- reductie	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer formuleert een kwalitatief omschreven doelstelling om energie te reduceren en heeft maatregelen benoemd voor het project. 2. De opdrachtnemer formuleert een omschreven doelstelling voor gebruik van alternatieve brandstoffen en/of gebruik van groene stroom op het project. 3. De energie- en reductiedoelstelling en de bijbehorende maatregelen worden gedocumenteerd, geïmplementeerd en gecommuniceerd aan alle werknemers van de opdrachtnemer voor zover betrokken bij project.
2C	Communicatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer communiceert structureel intern over het energiebeleid van het project. De communicatie omvat minimaal het energiebeleid en reductiedoelstellingen van het project. 2. De opdrachtnemer realiseert inzake CO₂-reductie een effectieve stuurcyclus met toegewezen verantwoordelijkheden voor het project. 3. De opdrachtnemer identificeert de externe belanghebbenden voor het project. 	2D	CO ₂ -reductie initiatieven	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opdrachtnemer onderzoekt aantoonbaar de mogelijkheden om project-specifieke maatregelen voortkomend uit relevante initiatieven te implementeren in het project.

CO₂-AMBITIENIVEAU 3

	Aspect	Subcriteria		Aspect	Subcriteria
3A	CO ₂ -uitstoot	<p>1. De opdrachtnemer maakt een rapportage van</p> <p>a. de te verwachten scope 1 & 2 CO₂-emissies⁴ en CO₂-emissies van business travel van het gehele project en</p> <p>b. de uitgewerkte actuele emissie-inventaris voor de werkelijke scope 1 & 2 CO₂-emissies en CO₂-emissies van business travel van het project, conform ISO 14064-1.</p> <p>2. De emissie-inventaris uit 3.A.1b van het project wordt door een Certificerende Instelling geverifieerd met tenminste een beperkte mate van zekerheid.</p>	3B	CO ₂ -reductie	<p>1. De opdrachtnemer formuleert een kwantitatieve reductiedoelstelling voor scope 1 & 2 CO₂-emissie en CO₂-emissie van business travel van het project, uitgedrukt in absolute getallen of percentages ten opzichte van een of meerdere relevante referentie(s) en binnen een bepaalde tijdsternijn en heeft een bijbehorend plan van aanpak opgesteld inclusief de te nemen maatregelen.</p> <p>2. De opdrachtnemer maakt in het project gebruik van een energie-management actieplan/systeem (conform NEN-ISO 50001 of gelijkwaardig).</p>
3C	Communicatie	<p>1. De opdrachtnemer communiceert structureel intern én extern over de CO₂-footprint (scope 1 & 2 en business travel), de kwantitatieve reductiedoelstelling(en) en de maatregelen in het project.</p> <p>De communicatie omvat minimaal het energiebeleid en de reductiedoelstellingen van het project, een omschrijving van de gehanteerde referentie(s), mogelijkheden voor individuele bijdrage, informatie betreffende het huidige energiegebruik en trends binnen het project.</p> <p>2. De opdrachtnemer maakt een gedocumenteerd intern én extern communicatieplan met vastgelegde taken, verantwoordelijkheden en wijzen van communicatie.</p>	3D	CO ₂ -reductie initiatieven	<p>1. De opdrachtnemer toont aan dat er in het project specifieke maatregelen afgeleid van een (sector of keten) initiatief op het gebied van CO₂-reductie worden doorgevoerd.</p>

⁴ Handboek 3.1 is de laatste versie van de norm CO₂-Prestatieladder waarbij de rapportage van andere broeikasgassen dan CO₂ nog niet verplicht is. Organisaties worden expliciet aangemoedigd om werk te maken van het rapporteren over deze andere broeikasgassen en deze uit te drukken in CO₂-equivalenten.

CO₂-AMBITIENIVEAU 4

	Aspect	Subcriteria		Aspect	Subcriteria
4A	CO ₂ -uitstoot	<p>1. De opdrachtnemer toont aan inzicht te hebben in de te verwachten meest materiële emissies uit scope 3 voor het project, en toont voor één van de meest materiële (ketens van) activiteiten van het project de CO₂-uitstoot per eenheid aan.</p> <p>2. De opdrachtnemer maakt een kwaliteitsmanagementplan voor de inventaris van het project.</p>	4B	CO ₂ -reductie	<p>1. De opdrachtnemer formuleert, op basis van het inzicht in de te verwachten meest materiële emissies uit scope 3 van het project, daaraan gekoppeld, een CO₂-reductiedoelstelling en heeft een bijbehorend plan van aanpak opgesteld inclusief de te nemen maatregelen. Doelstelling wordt uitgedrukt in een absoluut getal of percentage ten opzichte van een (of meerdere) relevante referentie(s) en binnen een vastgelegde termijn.</p> <p>2. De opdrachtnemer rapporteert periodiek (intern én extern) de voortgang ten opzichte van de doelstellingen voor het project.</p>
4C	Communicatie ⁵	<p>1. De opdrachtnemer toont aan dat zij een reguliere (tenminste 2x per jaar) dialoog onderhoudt met belanghebbenden binnen o.a. overheid en NGO's⁶ (minimaal 2) over haar CO₂-reductiedoelstelling en maatregelen in het project zal onderhouden.</p> <p>2. De opdrachtnemer toont aan dat de door overheid en/of NGO geformuleerde punten van zorg over het project zijn geïdentificeerd en geadresseerd.</p>	4D	CO ₂ -reductie initiatieven	<p>1. De opdrachtnemer toont aan dat zij initiatiefnemer is van de toepassing in het project van vernieuwende maatregelen die CO₂-reductie beogen en tevens de sector faciliteren om CO₂-reductie te bereiken, door het verbinden van de naam van de organisatie aan het initiatief in het project, door publicaties en door bevestiging van belanghebbenden.</p>

⁵ 4C (communicatie) subcriteria 1. en 2. gelden voor omvangrijke meerjarige projecten.

⁶ De rol van NGO kan ook worden ingevuld door een onafhankelijke deskundige.

CO₂-AMBITIENIVEAU 5

	Aspect	Subcriteria		Aspect	Subcriteria
5A	CO ₂ -uitstoot	<p>1. De opdrachtnemer toont aan actueel inzicht te hebben in de materiële scope 3 emissies van het project en de meest relevante partijen in de keten die daarbij betrokken zijn.</p> <p>2.1. De opdrachtnemer beschikt voor het project over een onderbouwde en actuele analyse van mogelijke autonome acties die opdrachtnemer kan doorvoeren om de materiële scope 3 emissies (upstream en downstream) van het project te beïnvloeden.</p> <p>2.2. De opdrachtnemer toont aan inzicht te hebben in mogelijke strategieën om deze scope 3 emissies van het project (zowel upstream als downstream) te reduceren.</p> <p>3. De opdrachtnemer dient te beschikken over actuele, specifieke emissiegegevens, afkomstig van directe (en potentiële) ketenpartners, die relevant zijn voor de uitvoering van de scope 3-strategie voor het project (zie 5.B.1).</p>	5B	CO ₂ -reductie	<p>1. De opdrachtnemer heeft voor de materiële scope 3 emissies van het project, op basis van de analyses uit 5.A.2, een reductiestrategie en CO₂-reductiedoelstellingen geformuleerd. Er is een bijbehorend plan van aanpak opgesteld inclusief de te nemen autonome acties. Doelstellingen zijn uitgedrukt in absolute getallen of percentages ten opzichte van een (of meerdere) relevante referentie(s).</p> <p>2. De opdrachtnemer verstrekt aan de opdrachtgever minimaal twee keer per jaar zijn emissie-inventaris scope 1, 2 & 3 gerelateerde CO₂-emissies (intern en extern) van het project, alsmede de voortgang in reductiedoelstellingen en genomen maatregelen.</p> <p>3. De opdrachtnemer slaagt erin de reductiedoelstellingen te realiseren.</p>
5C	Communicatie	<p>1. De opdrachtnemer communiceert structureel extern over de manier waarop het project functioneert als open proeftuin voor innovaties of vernieuwende maatregelen en over de wijze waarop hij andere organisaties in de sector of keten actief heeft betrokken.</p> <p>2. De opdrachtnemer communiceert structureel (minimaal 2x per jaar) intern én extern over de CO₂ footprint (scope 1, 2 & 3) en kwantitatieve reductiedoelstellingen van het project. De communicatie omvat minimaal het energiebeleid en de reductiedoelstellingen van het project, een omschrijving van de gehanteerde referentie(s), mogelijkheden voor individuele bijdrage, informatie betreffende het huidige energiegebruik en trends binnen het project.</p>	5D	CO ₂ -reductie initiatieven	<p>1. De opdrachtnemer gebruikt het project als open proeftuin om innovaties of vernieuwende maatregelen door te voeren en betreft daarbij actief andere organisaties in de sector of keten. De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever een beschrijving voorleggen van beoogde CO₂-emissiereductie als gevolg van de maatregel binnen het project.</p> <p>2. De innovaties of vernieuwende maatregelen worden professioneel becommentarieerd door een terzake als bekwaam erkend en onafhankelijk kennisinstituut.</p>

B

VOORBEELD INSCHRIJF- FORMULIER AMBITIENIVEAU

AANBESTEDING

AMBITIENIVEAU CO₂-PRESTATIELADDER

Ondergetekende verklaart dat het aangeboden (ambitie)niveau voor de CO₂-Prestatieladder

niveau 1 / 2 / 3 / 4 / 5 * bedraagt.

*doorhalen wat niet van toepassing is

Aldus naar waarheid opgemaakt

Op _____ (datum)

te _____ (plaats)

door _____ (naam en voorletters)

als bestuurder van _____ (naam bedrijf)

die _____ (naam bedrijf)

ter zake van deze inschrijving of aanbidding
rechtsgeldig vertegenwoordigt.

_____ (handtekening)

CO₂-PRESTATIELADDER

COLOFON

Auteurs: Vincent Swinkels, Maud Vastbinder
en Gijs Termeer
Grafisch ontwerp: Autobahn

Met dank aan de Adviesraad Aanbesteden en
Sara Rademaker

CONTACT

Zuilenstraat 7a
3512 NA Utrecht
+31 (0)30 711 68 00
info@skao.nl